

ЛННБ України ім. В. Стефаника, його функціонування в сучасних умовах. На сьогоднішній день, на думку дослідників, пріоритетним є переведення газетних видань (початок XIX – перша половина XX ст.) у цифровий формат та їх оправа.

Круглий стіл пройшов у гібридному форматі, частина учасників долучилася до його роботи через відеоконференцію. Доповіді підкріплювалися ґрунтовними науковими презентаціями, що сприяло підвищеному інтересу до кожного з виступів. Головним акцентом події стало обговорення необхідності вдосконалення системи збереження бібліотечних і архівних фондів НБУВ, упровадження новітніх технологій для оцифрування документів, забезпечення доступу до інформації як у традиційному, так і в цифровому форматах, а також розроблення інноваційних методів стабілізації, які сприятимуть подальшому розвитку цієї сфери бібліотечної діяльності.

**Любов Затока,**

наукова співробітниця,

відділ наукових технологій збереження фондів,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

### **Дослідники української діаспори**

10 жовтня 2024 р. відділ зарубіжної україніки Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі ІК НБУВ) у рамках Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний простір» провів круглий стіл «Дослідники української діаспори».

Захід відбувався одночасно в очному та дистанційному режимах. Це дало змогу стати учасниками круглого столу діаспорним і вітчизняним історикам з різних куточків України – мовознавцям, літературознавцям, мистецтвознавцям, книгознавцям, що представляли такі наукові, освітні та бібліотечні установи, як Центр європейських студій Австралійського національного університету, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної академії наук України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка Національної академії наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. Загалом. до обговорення було заявлено 19 доповідей від 21 учасника.

Під час роботи круглого столу висвітлювались такі теми: видатні діаспорні вчені та їх дослідження, провідні діаспорні наукові інституції, українські науковці крізь призму поглядів діаспорних та зарубіжних учених, дослідники закордонного українства.

Захід розпочався виступом заокеанської учасниці, наукової співробітниці Центру європейських студій Австралійського національного університету, докторки філософії **С. Мицак** на тему «Дослідження історії української літера-

тури в Австралії: роль газет в українсько-австралійському літературному полі». Доповідачка, багаторічна дослідниця видань української діаспори в Австралії, ознайомила присутніх з творчістю українських письменників і поетів Австралії, працями вітчизняних авторів, що публікувалися на сторінках діаспорних газет. Для кращого уявлення про літературний процес у Австралії вона візуалізувала сторінки з преси у своїй презентації.

Наступну доповідь «Директор Української бібліотеки імені С. Петлюри в Парижі Петро Йосипишин (1901–1994): з історії життя та діяльності» виголосив завідувач кафедри всесвітньої історії факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, професор **І. Срібняк**. Вона була присвячена біографії директора Української бібліотеки імені Симона Петлюри в Парижі. П. Т. Йосипишин чи не самотужки перетворив книгозбірню на центр культурного життя української діаспори у Франції. При підготовці доповіді йому допомагала завідувачка кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, докторка історичних наук, професорка **М. Палієнко**. Виступ супроводжувався демонстрацією фотоматеріалів і викликав жваве обговорення серед присутніх.

Долі видатних українців у діаспорі посіли чи не провідне місце серед тем досліджень, обраних доповідачами круглого столу. Так, доцент кафедри історії світового українства історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Б. Драмарецький** висвітлив внесок «хрещеного батька» Apple Любомира Романківа у світову науку та його зв'язки з Україною (доповідь «Любомир Романків: вважаю себе українцем. Ніяк інше»); старша наукова співробітниця відділу джерелознавства новітньої історії України Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, кандидатка історичних наук **Ю. Горбач** доповідала про українського літературознавця, славіста, Президента Української вільної академії наук Леоніда Білецького (1882–1955) (доповідь «Леонід Білецький – український вчений-літературознавець за кордоном: основні віхи життя та діяльності»); старша наукова співробітниця відділу зарубіжної україніки, кандидатка історичних наук **Н. Солонська** і молодша наукова співробітниця відділу **Г. Борисович** підготували спільний виступ «Бібліотечна діяльність в інтелектуальній біографії українців США і Канади» про провідних бібліотекарів-українців за кордоном, таких як Л. Биковський, М. Бойко, М. Боровик, Й. Гошуляк, Б. Олександрів, Г. Черинь, Б. Ясінський, Доповідачки наголосили на необхідності поглибленого вивчення їхнього життєвого та творчого шляху.

Критична оцінка наукового доробку Ф. П. Слюсаренка була здійснена завідувачкою відділу джерелознавства новітньої історії України Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, докторкою історичних наук, професоркою **В. Піскун** (доповідь «Федір Слюсаренко про розпад Росії й долю українців»). Вчена дослідила праці останнього, в яких було розглянуто причини розпаду Російської імперії й особливості створення нової – комуно-більшовицької, розкрито роль українського чинника в тогочасній європейській політиці та проведено паралелі з сучасними реаліями.

Старша наукова співробітниця відділу джерелознавства новітньої історії України Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушев-

ського НАН України, кандидатка історичних наук **І. Старовойтенко** презентувала джерела особового архіву Л. Є. Чикаленка, відомого українського вченого-археолога, антрополога, дослідника палеолітичних стоянок та Трипільської культури (доповідь «Науковий архів Левка Чикаленка у фондах Української Вільної Академії Наук у США: історія та джерельна база»).

Провідні діаспорні наукові інституції також стали об'єктом дослідження учасників круглого столу. Так, наукову діяльність українських закордонних центрів у дослідженнях радянських науковців кінця 1960–1970-х роках, які були читачами відділу спеціального зберігання Центральної наукової бібліотеки України Академії Наук УРСР, проаналізувала у доповіді «"Ворожа" діяльність українських наукових еміграційних осередків у світлі радянської періодики кінця 1960–1970-х років» завідувачка відділу зарубіжної україніки ІК НБУВ, кандидатка історичних наук **О. Дзира**. З доповіддю про заходи з ушанування пам'яті М. С. Грушевського, організовані Українським науковим інститутом у Берліні, виступив учений секретар Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник **Д. Бурім** (доповідь «Український Науковий Інститут в Берліні та справа вшанування пам'яті професора Михайла Грушевського в Німеччині у 1934–1935 роках»). З інституціями пам'яті Канади, що зберігають історичну спадщину канадських українців і представлені в довіднику докторки історичних наук І. Б. Матяш «Архівна україніка в Канаді», ознайомив слухачів аспірант Чорноморського національного університету імені Петра Могили, архівіст Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України **І. Сябро** (доповідь «Інституції пам'яті українців Канади у довіднику «Архівна україніка в Канаді»).

Старший науковий співробітник відділу зарубіжних джерел з історії України Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, кандидат історичних наук **Д. Гордієнко** розповів про дискусію в наукових колах, викликану статтею М. М. Кордуби «Найважливіший момент в історії України» («Літературно-науковий вістник», 1930. Кн. 6) (доповідь «Найважливіший чи початковий момент в історії України? Дискусія початку 1930-х років»).

З доповіддю «Рідномовна освіта за виданнями вчених діаспори з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» про систему україномовної освіти та виховання в західній діаспорі за працями її творців, вчителів-практиків та науковців виступила провідна наукова співробітниця відділу зарубіжної україніки ІК НБУВ, докторка історичних наук, доцентка **Т. Антонюк**. Доповідка навела приклади діаспорних видань, що проливають світло на навчальний процес української молоді в Канаді, США та Європі.

Публікації українського літературознавця, журналіста, історика Г. О. Лазаревського були розглянуті старшою науковою співробітницею відділу зарубіжної україніки ІК НБУВ, кандидаткою філологічних наук, старшою науковою співробітницею **О. Супрунюк** (доповідь «Гліб Лазаревський як автор збірника «За державність» і популяризатор воєнно-історичних здобутків України: державотворча діяльність української інтелігенції»). Вона хоч і була присутня на засіданні, але через регламентні обмеження не мала змоги виступити. З тезами її доповіді можна ознайомитись у збірнику «Бібліотека. Наука. Комунікація. Ін-

теграція у міжнародний бібліотечний простір: матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 8–10 жовтня 2024 р.)» (<http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004934>). У т. 2 збірника опубліковані тези доповідей учасників круглого столу **Т. Кармадонової**, старшої наукової співробітниці відділу історії та соціології науки та техніки Державної установи «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України», кандидатки філософських наук, («Дослідники української діаспори в Іспанії»), **В. Антонової**, молодшої наукової співробітниці відділу зарубіжної україніки ІК НБУВ, («Оцінка творчості поетеси та письменниці Ганни Черінь українськими діаспорними літературознавцями»), **В. Гальчинського**, провідного бібліотекаря відділу зарубіжної україніки ІК НБУВ, («Біографічні відомості та творчість Володимира Січинського – відомого українського архітектора, графіка, мистецтвознавця, історика в еміграційний період»), які не виступили під час заходу.

Круглий стіл виконав поставлені завдання об'єднати дослідників української діаспори й заохотив його учасників до подальшої співпраці.

**Олеся Дзира,**  
завідувачка відділу зарубіжної україніки,  
Інститут книгознавства,  
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,  
кандидатка історичних наук

### **Українська юдаїка: історія збереження та вивчення бібліотечних, архівних, музейних фондів і пам'яток України**

8 жовтня 2024 р. відділ фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі ІР НБУВ) провів семінар «Українська юдаїка: історія збереження та вивчення бібліотечних, архівних, музейних фондів і пам'яток України». Захід відбувся в дистанційному онлайн-форматі на платформі Zoom у рамках Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний простір».

Під час засідання свої наукові доповіді виголосили представники 8 українських установ: Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво», Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса Національної академії наук України (далі НАН України), Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, Інституту проблем реєстрації інформації НАН України, Національного університету «Києво-Могилянська академія» (далі НаУКМА), Харківської державної академії дизайну і мистецтв, Одеського національного морського університету. Тези всіх доповідей опубліковано на порталі НБУВ ([conference.nbuv.gov.ua/site/reports/id/34/section/182](http://conference.nbuv.gov.ua/site/reports/id/34/section/182)) та у збірнику матеріалів конференції